INSTYTUT PÓŁNOCNY
im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie
ARCHIWUM
PAŃSTWOWE
W OLSZTYNIE

. 77. Olsztyn, na wtorek 29. czerwca 1920 r. Rok

Gazeta Olsztyńska

...dzi razy tygodniowo i to... na wtorek ...ek i sobotę. — Kosztuje kwartalnie w drukarni ...k.: na pocztach 3,60 mk.; z odnoszeniem do domu przez ilościowego 4,05 mk.

...jkiem i nakładem Joanny Pienlężnej.

Telefon 333.

Listy należy frankować i adresować wyraźnie: Gazeta Olsztyńska — Allenstein Ostpr.

Ogłoszenia przyjmuje się za opłatą 50 fen. za miejsce rządka sześciamowego, reklamy po 2 mk. za wiersz trzyłamowy — korpusowy. Przy dochodzeniu sądowem należytości wszelkie rabaty upadają.

Redakcya i drukarnia w Olsztynie, Dolnokościelna 12. Telefon 333.

Ojców mowy, ojców wiary
Brońmy zgodnie: młody, stary

† Leona II.
Piotra i Pawła.
...e: Wspomn. św. Pawła.

Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus!

Dziś: wsch. sł. 3.41 zach. 8.24
Jutro: « 3.42 « 8.24
Pojutrze: « 3.43 « 8.24

Klęska agitacji niemieckiej.

Niemcy tracąc na Warmji grunt pod nogami, ...c, że Warmja wymyka im się z rąk, porywają ...w obronie zagrożonej prowincji do ostatnich ...ńskich czynów, ażeby stłumić budzącą się ogólnopolskość we wszystkich powiatach warmińskich. ...c faktu, że Warmjacy w chwili decydującej ...zystości, zwracają się do swej Macierzy i łączą ... jedną całość, Niemcy zaczynają rzucać ostatnie ...ki na szalę, aby sprowadzić rozdwojenie między ... i braćmi z Polski, aby wywołać nieporozumienia ...dzielnicieć już i tak podniecone umysły.

Wo...dy nie pomogła ani agitacja niemiecka, ani ...wy, ani żadne inne środki, w których Niemcy ...puche... nie przebierają, chwytają się już oni podłego ...liczku... kupstwa, aby naszych działaczy warmińskich za ...z końcą judaszowej zapłaty przeciągnąć na stronę ...ni niecką. Nikczemni zdrajcy i renegaci, których na...rpiała tu wymienić nie będziemy, zbliżają się d... ...zych Warmjaków, pracujących społecznie dla ...ść, podchodzą nawet do umiłowanych przez lud ...pasterzy, namawiając ich do zdrady swojej ci...ały, do porzucenia mowy polskiej i t ch ideałów, ...lud warmiński przechowuje w głębi serca jako ...ość narodową. A kiedy ci wszyscy mężowie ...jący dla dobra naszego, odtrącają ze wstrętem ...iące propozycje, Niemcy zaczynają rzucać po... ci pod adresem naszych braci z Polski.

...Hakatyści z Worgitzkim na czele utworzyli nowe ..., kryjące w sobie zarodki do nowych gwałtów ...croczeń przeciw spokojowi publicznemu. Nowe ... tych wrogów polskiego ludu skierowane jest ...w naszym braciom z nad Wisły i Warty, ..., jak twierdzą hakatyści, powinni opuścić naszą ... i pozwolić Warmjakom głosować »za Pru... Już nie powiadają »za Niemcami«, bo prze... się, że Warmja odcięta od Niemiec polską ... może być jedynie kolonją niemiecką, pozba... ścisłej łączności z krajem niemieckim. Jest to ...wszy wynalazek niemiecki i jeden z ostatnich ...bów agitacyjnych, aby pozyskać choć tę część ...ego ludu, która nie doszła do jasnego przeko...

A nasi bracia z za kordonu, którzy przyczy...ą się do tego, aby nasz lud warmiński poznał rze...stą prawdę, którzy przypomnieli nam, że ...my synami jednej matki i dziećmi naszej ziemi ...ej, a tem samem przyskali sobie cały lud ma... po polsku, są rzecz zrozumiała znienawidzeni ...Niemców. Czując, że ci »przybysze« z Polski ...kują sobie cały lud, że i tem samem Warmja wy... się z rąk niemieckich, podnieśli hakatyści okrzyk: **„Precz z Warszawiakami! my głosujemy za Prusami!"**

Tem dowodzą Niemcy jedynie swą słabość i zdradzają się, że Polacy szkodzą im ogromnie w ich zamiarach i że Warmja wymyka się już dzisiaj z ich ręki. Jest to ostatni wrzask zawiedzionych w swych nadziejach hakatystów, i nikt też nie bierze go na serjo. **Warmja jest i pozostanie ziemią polską, częścią składową Rzeczypospolitej.** Polak z Warszawy, Poznania i Krakowa przybywa tu nie do obcych, ale do swoich rodaków, do swoich braci żyjących przez lat 148 w niewoli, pod obcem panowaniem. Jedynie Niemcy powinni się wynieść do Berlina, bo do Warmji jako do polskiej ziemi nie mają najmniejszego prawa. Lud warmiński cierpi jedynie z łaski niemieckich krzywdzicieli.

Ale z drugiej strony hakatyści z Worgitzkim na czele, zapominają o tem, że wzbudzają wśród naszych nieuświadomionych warstw ludu niskie i zbrodnicze instynkta, że rozdmuchują iskry nienawiści, które wybuchnąć mogą wielkiem płomieniem. A odpowiedzialność przed Komisją, Radą Najwyższą, nawet i przed całym światem, spadnie jedynie na tych, którzy dzisiaj wśród poruszonych umysłów prasną wywołać burzę. Następstwa tej burzy odczuć by mogli jedynie ci, którzy ją teraz oragną rozniecić. Warmjacy zaś stoją po stronie Polski, a ta potrafi stłumić sama dłonią wszelkie zbrodnicze zamiary hakatystów.

Ale naszym obowiązkiem jest przedewszystkiem zwrócić uwagę Wysokiej Komisji, w imieniu polskiego ludu warmińskiego, na podobne usiłowania niemieckie zakłócenia spokoju i porządku publicznego. Spodziewamy się od Wysokiej Komisji, że ta poczyni odpowiednie kroki celem zabezpieczenia całej ludności przed następstwami zbrodniczych podszeptów niemieckich.

Mamy również nadzieję, że lud nasz na Warmii nie da się odstraszyć pogróżkami od spełnienia swego obowiązku w dniu 11 lipca. W odpowiedzi na podszepty, przekupstwa i pogróżki niemieckie stańmy w tym historycznym dniu w zwartym szeregu i oddajmy swój głos za **wolną, bogatą i zjednoczoną Polską.**

Cały świat zwraca dziś swą uwagę na nas. Pokażmy wszystkim, że jesteśmy Polakami, jak i nasi przodkowie, że pamiętamy wszystkie krzywdy wyrządzone nam przez lat 148, że po tak długiej niewoli mamy jeszcze ducha narodowego polskiego i potrafimy skorzystać z chwili przynoszącej nam wolność, dobrobyt i szczęśliwą przyszłość. **Redakcja.**

...rząd pruski dał Warmjakom?

...ożna śmiało powiedzieć, że chwile szczęścia ...witu miała Warmja jedynie za czasów królów ...ch. Łagodne rządy polskie, zagoiły wszystkie ... zadane tej ziemi przez różne wojny. Warmja ...aciła żadnych podatków do skarbu polskego, ...ast polscy królowie szli w każdym wypadku ...ocą ludowi warmińskiemu.

...o też Warmja ujawniała swą wdzięczność dla ...ypospolitej przez datki nadzwyczajne i dobro..., oraz przez służbę wojskową pod buławą ...wody Malborskiego.

...ecz czasy te dobrobytu skończyły się dla ...ji z r. 1772, gdy Warmja wcieloną została ...ocą pod panowanie pruskie. Rząd pruski od ...o początku zachowywał się nieprzyjaźnie wo...Warmjaków, ale stosunek ten wzmógł się jeszcze ...jnie francusko-niemieckiej, kiedy niemcy wzro...powadze i ambicji. Od początku swych ...zaprowadzili Niemcy germanizację ludu warmiń... w czem głównie pomocną im była szkoła ...ół. Rząd pruski nie na to budował na War... ...oły, aby uczyć dzieci w polskiem języku, ale, ...samego początku wpajać im niemczyznę ...pruskiego. W kościołach przeważnie nie ...to o Bogu, lecz wygłaszano raczej mowy ...ne o Niemczech w ich własnym języku.

Niemcy nie budowali na Warmji zrazu, jak również w sąsiednich Mazurach żadnych dróg ani kolei, zostawiali umyślnie wielkie przestrzenie lasów, jezior i bagnisk w stanie pierwotnym, ażeby ziemie te broniły swą niedostępnością całe Niemcy od najazdu wroga. Najlepiej świadczą o tem dzisiaj słowa Hindenburga, który z początkiem wojny wyraził się, że Warmja i Mazury przeznaczone są na zagładę, aby ratować głąb kraju niemieckiego przed zalewem rosyjskim. Koleje zaczęto budować dopiero po roku 1872, przedtem nie było na Warmji żadnych porządnie brukowanych dróg i gościńców. Utrudniało to wielce cały handel a temsamem dość że do jakiegokolwiek dobrobytu, bo z wielkim trudem sprowadzano do miasta potrzebne materjały i środki żywności. Rząd pruski nie przyczynił się niczem do tego, aby ułatwić Warmjakom komunikację z morzem z jednej, lub też krajem z drugiej strony. Lud warmiński musiał mozolną i wytężoną pracą zdobywać sobie egzystencję i dobrobyt, od którego go rząd odsunął. Ludność w braku dowozu materjałów, musiała sobie sama wyrabiać odzienie, obuwie i sprzęty gospodarcze. Wynajmowani do tego pracownicy otrzymywali wynagrodzenie w naturze, ponieważ chłop warmiński nie miał znikąd dochodu. Chcąc zdobyć trochę pieniędzy na podatki i niezbędne potrzeby, rolnik warmiński musiał ze szkodą własnego wyżywienia wywozić w najbliższe strony swoje produkta, jak kaszę, masło i jaja. Rząd pruski wytworzył na Warmji stosunki gospodarcze, przypominające życie patrjarchalne pierwotnych ludzi. Same Niemcy od setek lat pozbyły się podobnych stosunków, niezgodnych pod żadnym względem z postępującą kulturą nowszych czasów. W sąsiedniej Polsce był już stan rolnictwa, gospodarstwa, handlu i przemysłu wysoko rozwinięty, a Warmja pod zgubnem panowaniem rządu pruskiego pozostała w kilkuwiekowem zacofaniu pod każdym względem.

Jak wspomnieliśmy raz, dopiero po roku 1872 podniosła się trochę kultura Warmji jak i sąsiednich Mazurów. Linje kolejowe połączyły Warmję i Mazury z resztą świata. Nie przyszło jeszcze do tego, ażeby rząd pruski nie zrozumiał był doniosłości strategicznej Warmji i Mazur w przyszłej wojnie z Rosją. Tem więc powodowany pobudował rząd drogi i koleje jedynie dlatego, aby w przyszłej wojnie ułatwić połączenie z krajem, dowóz wojsk, żywności i amunicji. Rząd pruski powodował się zawsze i wszędzie tylko względami militarnemi i nigdy w zdobyty lub przemocą zabrany kraj nie niósł światła prawdziwej kultury i dobrobytu.

Rząd pruski zaprowadzając »fiskusa« odciągał rolników warmińskich od łąk, lasów i jezior, i niejeden nie mając państwiska musiał sprzedać swe bydło. Tak samo i z jeziorami. Warmjak, który nawet za krzyżackich czasów cieszył się przywilejem łowienia ryb, kiedy rząd pruski zagarnął jeziora pod siebie, ścigany bywał jak zbrodniarz, skoro noca odważył się wyjechać na połowy. A wydzierżawieniem jezior prywatnym przedsiębiorcom, którzy z nich za wielki użytek robili, podkopał jedynie rząd pruski bogactwo rybne jezior warmińskich.

Jednem słowem rząd pruski nie dał nam nic dotychczas, a teraz tembardziej nic nam dać nie może, Warmja zostawszy kolonją zbankrutowanego państwa, musiałaby płacić razem z niem wszystkie długi, jakie Niemcy dotychczas narobili. Cały nasz majątek utonąłby w błocie gospodarki junkrów pruskich i panów berlińskich. Wszyscy jednomyślnie postawić sobie musimy wspólne hasło:

„Precz z bankrutowanem państwem niemieckiem i z jego kolonją pruską! Miejsce nasze przy wolnej, bogatej i zjednoczonej Polsce!" L. Ł.

O polską sicherheitswehrę!

Jakżeż często spotyka się dzisiaj ten wyraz w łączności z samostanowieniem narodów, dwa hasła, które podrzucił Wilson światu, a które podnoszą dopiero ludzi do odpowiedniej godności. Wyrok ten padł też z ramienia sądu światowego i na Warmją i Mazury. I tutaj naród ma stanowić sam o swej przyszłości. Wobec tego musiano usunąć wszelki przemożny wpływ jednego z ścierających się wzajemnie elementów. W tem też celu przysłano nam z ramienia Ligi narodów władzę bezpartyjną we formie Komisji Międzysojuszniczej, której zadaniem a nawet obowiązkiem jest niedopuszczać do jakichkolwiek terrorów i dać elementowi polskiemu równouprawnienie. Żądano z polskiej strony dwuletniego przygotowania do głosowania, chciano bowiem w tak krótkim czasie za pomocą silnej walki kulturalnej zniweczyć plon kilkowiekowej niszczycielskiej pracy niemieckiej. Lecz temu słusznemu żądaniu zadość nie uczyniono ustanawiając termin głosowania na 11. lipca. Z tem nie byłoby jeszcze tak źle, gdyż przy zupełnem równouprawnieniu i ten czasokres wystarczy, by Warmja swą wyłączną polskość zadokumentowała. Lecz jakżeż z tym równouprawnieniem wygląda? Wystarczy obserwować tylko, co piszą gazety, by poznać jak zupełnie tutejsza Komisja Międzysojusznicza nie dorosła swemu zadaniu. Nie chcę tu powtarzać tak częste wypadki terroru niemieckiego, któryby już chyba nie wiele więcej kwitnąć mógł, gdyby żadnej osłony koalicyjnej nie było. Zamierzam tylko wskazać, jak odpowiednie władze się zapatrują na równouprawnienie co do utworzenia straży polskiej.

Dopiero na trzy tygodnie przed głosowaniem dano odpowiednie rozporządzenie, i to jeszcze pod wielkim naciskiem. Chcąc sprawiedliwe to ustępstwo zmniejszyć, stara się wszelkimi możliwemi sposobami utrudnić utworzenie takiej straży, mimo pozwolenia. Lecz nie wiem, czy to